

ПРОБЛЕМИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В сучасних умовах активного розвитку інновацій необхідним є невідкладне проведення податкової реформи як для поліпшення бізнес-середовища, так і для стабілізації державних фінансів. Складність податкової системи суттєво погіршує конкурентоспроможність української економіки, про що свідчить позиція України в міжнародному рейтингу простоти ведення бізнесу (96 місце з 189 у рейтингу за показником «сплата податків» у 2015 р.).

Серед основних проблем вітчизняної податкової системи виступають:

- досить великі витрати часу, фінансових та людських ресурсів суб'єктів підприємницької діяльності на ведення податкового обліку й сплату податків;
- малоефективна й витратна як для держави, так і для бізнес-одиниць система адміністрування податків і зборів, яка нездатна забезпечити в повній мірі наповнення державного бюджету та знизити частку тіньової економіки, при цьому дотримуючись збалансованості між правами та інтересами податкових органів і платників податків;
- податкова система є нестабільною і непередбачуваною, а це спричиняє високі податкові ризики для підприємств та певною мірою обмеження можливості середньо- і довгострокового планування;
- високий рівень ухиляння від сплати податків і нерівномірне податкове навантаження на різні за величиною підприємства й окремі галузі економіки;
- невиконання функції згладжування соціальної нерівності з боку податкової системи.

Аналізуючи вітчизняну практику адміністрування податків, причинами наведених вище проблем на нашу думку є:

- наявність великої кількості малоефективних податків та зборів і незначна тривалість базових податкових періодів;
- нестабільність нормативно-правової бази оподаткування й суперечливість деяких норм законодавства;
- нераціональність системи податкових пільг, при якій залишаються можливості для ухиляння від сплати податків і не відбувається стимулювання інноваційної діяльності та енергоефективності;
- суттєві розбіжності між податковим і бухгалтерським обліком.

До того ж наша країна, на жаль, не стоїть на шляху спрощення податкової системи, оскільки майже щороку спостерігаються все нові і нові зміни, що вносяться до Податкового Кодексу України, з'являються нові податки (військовий збір), збільшуються ставки вже існуючих податків (податок на доходи фізичних осіб, акцизні збори на деяку продукцію, податок на нерухоме майно). Щодо зростання ставок податків, то останніми змінами, які були внесені до ПК України в 2016 році, передбачається:

- відміна раніше діючих ставок ПДФО (основної – 15 % і для перевищення розміру 10 мінімальних заробітних плат – 20 %) та введення нової діючої ставки 18 % без обмеження щодо розміру доходу;
- для платників податків, що застосовують спрощену систему оподаткування було збільшено ставки тим, хто знаходиться на 3-й групі (із 2 до 3 % - для платників ПДВ та із 4 до 5 % для неплатників ПДВ);
- величина акцизних зборів зросла для таких підакцизних товарів як лікєро-горілчані вироби (із 70,53 грн. за 1 л 100 % спирту до 105,80 грн.), для вин з додаванням спирту та вермутів із 3,58 грн. до 7,16 грн. за 1 л, вдвічі також зросла величина збору із ігристих вин та пива, введено збір для слабоалкогольних напоїв – 211,59 грн. за 1 л 100 % спирту, зросла специфічна ставка збору для сигарет із 227,33 грн. до 318,26 грн. за 1000 шт;
- зросла ставка податку на нерухоме майно – із 2 % мінімальної заробітної плати за 1 кв. метр площі до 3 %, а також передбачена сплата 25000 грн. на рік додатково за 1 кв. метр для квартир і будинків площею понад 300 кв. метрів та 500 кв. метрів відповідно, при цьому пільги при оподаткуванні залишилися без змін.

Ситуація, яка склалася в нашій державі стосовно такого непомірного податкового навантаження на доходи більшості платників податків мало сприяє інноваційному розвитку економіки та її зростанню. Адже сплата більших податків призводить до зростання витрат діяльності підприємства в цілому. Це, в свою чергу, зменшує частку вільних коштів, які підприємство могло б витратити на розширення своїх виробничих потужностей. Тобто збільшення податків не призводить до зростання інноваційності вітчизняних підприємств.

Саме тому ми спостерігаємо, що в нашій державі підприємства зазвичай мало зацікавлені у тому, щоб інвестувати в певні інновації, адже це потребує значного витрачання ресурсів і не існує впевненості в тому, чи взагалі такі нововведення принесуть очікуваний результат. Отож, ми і стикаємось із ситуацією, коли підприємства і досі виготовляють морально застарілу продукцію на застарілому обладнанні радянського зразка.

Висновки. Враховуючи вище наведені проблеми, що наявні у вітчизняній податковій системі, на нашу думку в найближчий час необхідним для України є вирішення таких стратегічних завдань як:

- укріплення стану українського бізнесу в міжнародній конкурентній боротьбі за рахунок зниження величини податків у витратах підприємств і зменшення витрачання часу платників на нарахування і сплату таких податків;

- зростання ефективності адміністрування податків;
- створення цілісної та всеохоплюючої бази законодавства з питань оподаткування, яка була б гармонізована із законодавством ЄС;
- встановлення податкової справедливості для забезпечення рівних умов конкуренції в економіці України.

Також немає потреби говорити, що зменшення ринку тіньової економіки в Україні дозволить наповнити державний бюджет. З метою реалізації вищезгаданого в нашій державі, зокрема, потрібно реалізувати заходи контролюючого та штрафного характеру, а також спробувати побудувати раціональне податкове законодавство. Необхідно стимулювати у платників добровільну сплату податків, показати їм, що це дасть змогу їм отримувати офіційні доходи та бути при цьому юридично захищеними. Загалом під час податкового реформування необхідно поступово переходити від реалізації податками не тільки фіскальних функцій, а в більшій мірі стимулюючих та регулюючих.

Реформування податкового законодавства в Україні справа необхідна, особливо в умовах актуальних євроінтеграційних процесів та набуття все більшого значення інновацій в економіці світового рівня, однак який сенс вводити реформи, які на практиці не діють так як задумано і не приносять належної користі. Проте, враховуючи те, що наша держава ще є досить молодою, будемо сподіватись, що методом спроб та помилок, їй вдасться досягти рівня не гіршого ніж у провідних країн Європи та світу, а євроінтеграційний шлях, який обрала для себе Україна, виявиться успішним. Наша країна має для цього потужну базу наукових спеціалістів зі свіжими ідеями, які б допомогли країні стати лідером в сфері інноваційних технологій. Однак для цього насамперед необхідна підтримка з боку держави та приватних інвесторів, які були б зацікавлені в економічному зростанні країни.